

Rana kommune
Postboks 173
8601 Mo i Rana

Kontrollaksjon avløp 2010 – Rapport og pålegg om redegjørelse

Vi viser til tilsyn gjennomført 12. oktober 2010.

Vedtak

*I medhold av lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og avfall § 49 må Rana kommune redegjøre skriftlig til Fylkesmannen for de tiltak som er gjennomført for å rette opp registrerte avvik **innen 6. desember 2010**. Hvis ikke avvikene da er rettet opp, må redegjørelsen inneholde en tidfestet, forpliktende plan for hvordan disse skal rettes opp.*

Dersom Fylkesmannen ikke har mottatt tilbakemelding innen fristen kan det bli aktuelt å varsle tvangsmulkt. Et vedtak om tvangsmulkt vil fattes med hjemmel i forurensningsloven § 73.

Det skal betales et gebyr på kr 11 200,- for kontrollen, jf forurensningsforskriften § 39-6.

Under tilsynet ble det påvist følgende avvik:

Avvik 1	Avviksbehandling for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende.
Avvik 2	Risikovurdering for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende.
Avvik 3	Anleggseier har ikke gjort tilstrekkelige forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer.
Avvik 4	Overløp av urensset kloakkvann blir ikke tallfestet.
Avvik 5	Kontroll med og/eller oppfylning av rensekrav for utslipp til vann overholdes ikke.

Bakgrunn

Tilsynet var en del av den nasjonale tilsynsaksjonen Kontrollaksjon avløp 2010. Hensikten med kontrollen var å undersøke hvordan kommunen følger opp kravene til avløpsanlegg ihht bestemmelsene i forurensningsforskriften kapittel 14. Kontrollen er ikke en total gjennomgang av virksomheten, men en stikkprøvekontroll på utvalgte tema.

Avvik betegnes som overtredelse av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.

Merknad er andre forhold som tilsynsetaten mener det er nødvendig å påpeke for å ivareta helse-, miljø- og sikkerhet.

Dokumentgrunnlaget for kontrollen var:

- *lov om vern mot forurensninger og om avfall* (forurensningsloven),
- *forskrift om begrenning av forurensning* (forurensningsforskriften) kap. 11 og 14
- *forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter* (internkontrollforskriften)
- *tillatelse til utslipp av kommunalt avløpsvann – Rana kommune*, datert 30.04.2008.

Gjennomføring

Det ble gjennomført en brevkontroll i august og september, der kommunen besvarte et spørreskjema for et avløpsrenseanlegg. Dette ble fulgt opp med et tilsynsbesøk i oktober.

Kontrollen ble varslet ca 1 uke i forveien. Hele kontrollen ble gjennomført med en varighet på ca 4 timer. Fra Rana kommune deltok Elisabeth Skei, Arild Hauknes, Roy Morten Almo og Torstein Karsteinsen fra Rana Bydrift. Fra Fylkesmannen deltok Hege Rasmussen (tilsynsleder) og Eivind Hølaas.

Fylkesmannen orienterte først om bakgrunnen for kontrollen og praktiske detaljer rundt gjennomføringen. Videre ble kommunen bedt om å svare på en del spørsmål knyttet til internkontrollen for helse, miljø og sikkerhet og om oppfølgingen av vilkårene i utslippstillatelsen og forurensningsforskriften kapittel 14. Det ble også foretatt en befarings ved Mjølanodden og Moskjæran renseanlegg. Det ble gitt en kort muntlig redegjørelse over registrerte funn.

Registrerte avvik og merknader

Avvik 1   **Avviksbehandling for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende.**

Avvik fra   **Internkontrollforskriften § 5 punkt 7. (Avdekke og rette opp avvik)**

Kommentar

Det er ikke etablert et skriftlig avviksbehandlingssystem for ytre miljø og for avløpsanlegget. Feilmeldinger fra driftsovervåkingen logges og følges opp fortløpende. For øvrig oppfattet vi det slik at det i hovedsak meldes muntlig fra om avvik, og at korrigerende tiltak iverksettes fortløpende uten at man har stor grad av skriftlighet rundt dette.

I følge bestemmelsene i internkontrollforskriften skal det være skriftlig dokumenterte rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav. Selv om dette er hendelser som kan virke ubetydelige, og som er enkelt å korrigere fortløpende er denne

skriftlige dokumentasjonen viktig. På denne måten vil man enklere kunne avdekke om det finnes en systematikk i avvikene, og vurdere om de kan unngås ved å iverksette tiltak på et mer overordnet nivå.

Avvik 2   Risikovurdering for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende.

Avvik fra   Internkontrollforskriften § 5 punkt 6. (Vurdere risiko)

Kommentar

Det er ikke utarbeidet en skriftlig miljørisikovurdering for avløpsanlegget. Rana kommune er inne i en prosess der avløpsanleggene innenfor Mo er under oppgradering. I forbindelse med dette arbeidet er en del av elementene som inngår i en risikovurdering gjennomført (vurdering av områdenes egnethet for utslipp osv), men en fullstendig risikovurdering er ikke utarbeidet.

I følge bestemmelsene i internkontrollforskriften skal farer og problemer kartlegges, dette skal danne grunnlag for en risikovurdering med tilhørende planer for å redusere risikoforholdene. Risikovurderingen må omfatte alle delene av avløpssystemet (f.eks. avløpsnett, overløp, renseanlegg). Den skal også ivareta bestemmelsen i forurensningsforskriften § 14-10 om ”tilstrekkelig yteevne under alle klimatiske forhold”. Dette innebærer at også hensynet til klimatilpasning må inngå i risikovurderingen.

Avvik 3   Anleggseier har ikke gjort tilstrekkelige forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer.

**Avvik fra   Forurensningsforskriften § 14-10 Utforming og drift av renseanlegg.
Forskrift om internkontroll § 5 punkt 7. (Avdekke og rette opp avvik)**

Kommentar

Kommunen har ikke undersøkt hvordan regionen vil bli påvirket mht. framtidige klimaendringer. I arbeidet med fornyelse av avløpsnettet er det dimensjonert for 5 ganger spillvannsmengden for å ta høyde for en eventuell fremtidig økning i vannmengdene. Kommunen har dermed gjort vurderinger i retning av å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer. Det er imidlertid ikke kvalitetssikkert at anslaget er tilstrekkelig. Det forventes at det fremskaffes prognoser over en fremtidig klimasituasjon som grunnlag for å vurdere at de planlagte tiltakene er tilstrekkelig.

Avvik 4   Overløp av urensset kloakkvann blir ikke tallfestet.

Avvik fra   Forurensningsforskriften § 14-5 Avløpsnett.

Kommentar

Forurensningsutslipp av urensset vann via alle overløp blir ikke tallfestet enten ved utslippsmålinger, modellering eller annen beregning. Kommunen har oversikt over overløpene på avløpsnettet, og det er installert utstyr for tidsregistrering. Overløp av urensset avløpsvann i eller i tilknytning til renseanlegg skal i tillegg tallfestes ved måling eller beregning av vannmengde da dette skal inngå i beregningen av rensegraden til renseanlegget.

Avvik 5   Kontroll med og/eller oppfylning av rensekrav for utslipp til vann overholdes ikke.

Avvik fra   Forurensingsforskriften § 14-13, § 14-12, § 14-11, § 14-2.

Kommentar

Rensekravene i tillatelsen ble overskredet i året 2009 (§14-2). I gjeldende utslippstillatelse var det satt frist til 31.12.2008 med å oppfylle kravet om primærrensing. Dagens renseanlegg på Mjølan og Moskjæran er ikke dimensjonert/utformet for å tilfredsstille dagens rensekrav. Rana kommune er for tiden i gang med å bygge nytt renseanlegg på Mjølan. Deretter vil også Moskjæran renseanlegg utvides og oppgraderes. Ved revidering av forurensingsforskriften 18.01.2010 gis Fylkesmannen anledning til å gi frist inntil utgangen av 2015 med å oppfylle kravene i forskriften. Vi ber derfor om at det utarbeides en realistisk fremdriftsplan for arbeidet med å etterkomme primærrensekravet i utslippstillatelsen.

Denne kontrollen omfattet bare de to nevnte renseanleggene. Vi ber likevel om at redegjørelsen inneholder en fremdriftsplan som omfatter også de øvrige anleggene innenfor Mo tettbebyggelse.

Kontrollgebyr

Avløpsanlegget er plassert i risikoklasse 3, jf forurensningsforskriften § 39-6. Dette innebærer at det skal betales et gebyr på kr 11 200,- for kontrollen. Faktura for kontrollgebyr vil ettersendes fra Klima- og forurensningsdirektoratet.

Klageadgang

Avgjørelsen kan påklages til Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse **innen 3 uker** fra det tidspunkt underretning om avgjørelsen er kommet fram til vedkommende part. En eventuell klage skal angi det vedtak som det klages over, og den eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes, og andre opplysninger av betydning for saken bør nevnes. Klagen skal sendes til Fylkesmannen i Nordland, 8002 Bodø.

En eventuell klage fører ikke til at iverksettelsen av vedtaket utsettes. Fylkesmannen eller Klif kan etter anmodning, eller av eget tiltak beslutte at vedtaket ikke skal iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort, jf forvaltningsloven § 42. Avgjørelsen av spørsmålet om iverksettelse kan ikke påklages.

Partene har rett til å se sakens dokumenter i henhold til forvaltningsloven §§ 18 og 19. Fylkesmannen vil på forespørsel kunne gi nærmere opplysninger om behandlingen av saken.

En eventuell klage på vedtak om gebyrsats gis ikke oppsettende virkning, og det fastsatte gebyret må betales i samsvar med gjeldende vedtak. Dersom Klif imøtekommer klagen, vil det overskytende beløpet bli refundert.

Med hilsen

Oddlaug Ellen Knutsen (e.f.)
seksjonsleder

Hege Rasmussen
overingeniør

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.